

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

GONIEC CZĘSTOCHOWSKI

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI.

NUMERATA WYNOŚI: Rocznie rb. 8, półrocznie rb. 3, kwartalnie rb. 1, 50, miesięcznie kop. 50, wraz z przesyłką pocztową lub odnośnikiem do domów. Z granicą, za markami pocztowymi, dopłaca się miesięcznie kop. 50.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie z wyjątkiem dni świątecznych od g. 10—2 po poł. Reklamy i ogłoszenia redakcja nie zwraca.

CENA

6 GROSZY

GENY OŚRODZEK: Za wiersz, pięcioletni jednorazowy lub jego miesiąc Nadesłane k. 50, przed tekstem k. 40, za tekstem: 3 kol. i nekrologi po kop. 25, na 4 kol. po kop. 20. Drobne ogłoszenia po kop. 3 za wiersz. Najdłuższe ogłoszenie kop. 20. Ogłoszenie treści matry omiatarej o 50 proc. drożej. Za dołączenia prospektów lub reklam po 6 rubli od 1000 egzemplarzy

PRENUMERATA I OGŁOSZENIA przyjmują wszystkie księgarnie, kantor i biura ogłoszeń; w Warszawie, Łodzi i miastach prowincjonalnych.

Adres REDAKCJI I ADMINISTRACJI CZĘSTOCHOWA, ULICA PANNY MARYI Nr. 38. — TELEFON Nr. 50.

Twórca demokracji w Polsce. (w 105-tą rocznicę zgonu H. Kołontaja).

Sto pięć lat temu umarł człowiek, który był twórcą demokracji w Polsce. Zjawiał się w czasach, kiedy poezynała się przelinać postać zachodniego świata, a u nas budziły się własne troski o odmianę publicznego porządku w naszej ojczyźnie. Od czasu „Głosu wolnego wolność ubezpieczającego” Leszczyńskiego hasło zniesienia niewoli włościan odczuwane było przez garść umysłów, jaśniej patrzących w przyszłość jako jedna z głównych wskazań przyszłości, podnieśli się protesty głośny przeciwko podziałowi narodu na dwa stany, jednego używającego nieumiarkowanej wolności, drugiego skazanego na nieumiarkowaną niedolę i nędzę.

Od nieszcześliwych czasów pierwszego rozbioru, wielka i bardzo korzystna zmiana zachodziła w stosunkach Rzeczypospolitej — pisze Bolesław Limanowski w swoim szkicu o „Rozwoju przekonań demokratycznych w narodzie polskim”. Komisja Edukacyjna, gorliwie popierała wszystko, co mogło rozszerzyć i podnieść oświatę w narodzie. Uniwersytety w Krakowie i w Wilnie zreformowano.

W stosunkach z włościanami zachodziła widoczna zmiana; powinności pańszczyźniane ograniczono, a w wielu dobrach rozległych pańszczyznę zastępowano opłatą czynszów.

Surowość szlachecka ustępowała łagodniejszemu obyczajom pod wpływem większego zapoznania się z kulturą francuską. Kiedy zbliżały się wybory posłów na sejm 1788 roku, odczuwano w całej Rzeczypospolitej potrzebę ważnych zmian w jej ustroju.

W takiej to chwili występuje w dziejach naszych na pierwszy plan postać młodego księdza, który poświęcił się głównemu celowi, za który uważał „oświecanie narodu co do obyczajów tak społecznego, jako szczerzego życia”. Po studjach w Rzymie, podczas których mniej uwagi poświęcał teologii i prawu kościelnemu, a stokroć więcej naukom humanistycznym i politycznym, nabrał właśnie w tej „stolicy gustu” przekonania, że pierwszym warunkiem poprawy sądu jest wyrobienie charakteru narodowego przez podniesienie ogólnej cywilizacji.

Po powrocie do kraju oddał się gorąco na usługi Towarzystwa do ksiąg elementarnych i Komisji Edukacyjnej, reorganizacji szkół nowodworskich i Akademii w Krakowie, Akademii, od której chciał, aby dawała krajowi „dobrych podkomorznych, komorników, gruntowych pracowników świeckich, inżynierów i generałów artylerji”, a nie stawała się tylko pożytkiem dla duchowień-

stwa nigdy o sobie niezapominającego.

Politycznym pracom poświęca się po przybyciu do Warszawy w roku 1786; zabiera się do wielkiego dzieła zamienienia w praktykę życia zasad Leszczyńskiego, Wybickiego, Staszcza. Wytwarza „potężną opinię demokratyczną” w stolicy państwa, „skupia koło siebie sporą liczbę ludzi, a wśród nich przedstawiciele młodego mieszczaństwa.

Ogarnawszy bystrem wejrzeniem przyjazne warunki czasu — pisze Smoleński — reformator Akademii Krakowskiej daje hasło do naprawy całego państwa, chce Rzeczypospolitej organizm wzmocnić przez rozluźnienie więzów krepujących chłopstwo i dźwignięcie mieszczaństwa do wyżyn szlachty.

Ogniskiem propagandy idei Kołontaja był jego dom na Solcu, przewany przez konserwatystów „kuźnica”.

Z niej płynęła inicjatywa do zawiązania w Pałacu Radziwiłłowskim klubu, w którym rozprawiano o prawach człowieka, o potrzebie zrównania stanów i wyrzucenia na wet wyrazu stan z narodowego słownika; z kuźnicy sypały się pisma, polemizujące z ludźmi zasad odmiennych, chłoszczące podłych lub głupich.

Punktem wyjścia, potężnej i wielkopomocnej działalności publicystycznej, której naród nasz zawdzięcza dzieło Trzeciego Maja były „Listy Anonima do Stanisława Małachowskiego, marszałka sejmu” i polemika z hetmanem polnym Stanisławem Rzewuskim o kierowniczych zasadach rządowego systemu, sukcesji tronu w Polsce i bezkrólewskich Niemtylko państwowego ale i narodowego systemu, podwaliny rzucał w tych broszurach Kołontaj organizując połączenie interesu mieszczaństwa i włościan z potrzebą zachowania i utrzymania narodowego bytu.

Dzisiaj 105 rocznica zgonu jednego z najdzielniejszych mężów stanu niezawisłej Polski, twórcy niezapomnianej Konstytucji 3 Maja, winna być nam przypomnieniem, abymy przy budowie państwa polskiego szukali rad w księgach wielkich mistrzów, własnej myśli politycznej.

WOJNA.

Komunikat niemiecki.

BERLIN. (B. W. T.) Urzędowo donoszą 26 lutego:

Wschodni plac boju.

Front wojsk gener. feldmarszałka ks. Leopolda Bawarskiego.

Na zachodzie od rzeki Aa, odparto rosyjskiej oddziały strzeleckie. W pobliżu kolei, prowadzącej z Kowla do Łuoka, wywiadowcom naszym udało się znieść nieprzyjacielski posterunek polowy.

Na południu Brzeżan nie udało się atak rosyjski.

Front wojsk generała-pułkownika arcyksięcia Józefa.

Podobnie, jak i w dniu poprzednim nie udało się dzisiaj poprowadzone dużymi siłami natarcie, na północy od przełęczu Tatarskiej.

Zachodni plac boju.

Front nast. tronu ks. Ruprechta Bawarskiego.

Między wieloma odcinkami Armentieres a Ancre, odparto angielskie natarcia wywiadowcze, które nastąpiły częściowo po przygotowaniu ogniowym częściowe zaś — niespodziewanie.

Na południu Cernay, w Szampacji, francuzi nacierali bezskutecznie. Między Mozą a Mozela pewne przedsięwzięcie jednego z naszych oddziałów wywiadowczych miało przebieg pomyślny.

W licznych walkach powietrznych stracili nasi nieprzyjaciele wczoraj 8 samolotów, tej liczbie 2 z eskadry lotniczej, która rzuciła bezskutecznie bomby w okręgu Saary.

Front niemieckiego następcy tronu. Nic nowego.

Balkański plac boju.

Front generała marszałka polnego v. Mackensena.

Na całym froncie położenie nie uległo zmianie.

Front macedoński.

Nic nowego.

Pierwszy general-kwaternistrz Ludendorff.

Ostatnie wiadomości.

BERLIN. Urzędowo donoszą 27-go lutego—rano:

Na wschodzie niema nic szczególnego do doniesienia.

Na wschodzie od Arras, w południe rozchwiała się natarcie angielskie. W odcinku Sailly wieczerem wzmożła się akcja bojowa.

Komunikat austriacki.

WIEN. (B. W. T.) Urzędowo donoszą 25 lutego:

Wschodni plac boju.

Front wojsk gener. pułkownika Arcyksięcia Józefa.

Na północny zachód od wawozu Tatarskiego nieprzyjaciel natarł, po siedmiogodzinnym przygotowaniu artyleryjskim i wtargnął go zupełnie przeciwnikiem.

Front wojsk gener. feldmarsz. ks. Leopolda Bawarskiego.

Sytuacja nie uległa zmianie.

Włoski teren walk:

Na froncie nadbrzeżnym, wobec wyjaśnienia się atmosfery, działalność artylerji stała się znów codziennie bardzo ożywiona.

W okolicach Gorycji rozwinięta się onegdaj w odcinku Vertolba, szczególnie gwałtowna walka działowa i za pomocą miotaczy torped,

która trwała także w nocy i dosięgła zrana najwyższego napięcia. Pod przykryciem mocnego ognia zaporożego natarło następnie kilka kompanii włoskich na stanowiska nasze. Nieprzyjacielowi powiodło się wtargnąć do najbardziej wysuniętej na przód linii naszej.

Oddziały jednak doświadczonych 2 pułku landeszturmu wyparły go zupełnie stamtąd, zadały straty ciężkie i ścigały, aż do rowów jego.

Na pozostałych frontach nic szczególnego.

Południowo-wschodni plac boju.

Nic nowego.

Zastępca szefa sztabu generalnego

v. Hoefler

Feldmarszałek-porucznik.

Komunikat francuski.

Sprawozdanie urzędowe z dnia 26 lutego:

Po południu:

W ciągu nocy nasze oddziały wywiadomce poprowadziły z powodzeniem wycieczki przeciwko posterunkom nieprzyjacielskim w lesie Apremont i na północy od Badonvillers.

Na pozostałym froncie ożywiony ogień artylerii.

Wieczorem:

W Lotaryngii i Wożezach w niektórych punktach działalność artylerji.

Pozatem spokój.

Komunikat angielski.

Główna kwatera donosi dnia 26 lutego:

W ciągu ostatnich 24 godzin nieprzyjacieli opuszczał w dalszym ciągu teren wzdluz Ancre.

Anglicy obsadzili wieś Serre, oraz ważne punkta.

Sprawozdanie admiralicji niemieckiej.

BERLIN, 26 | 2. (B.W.) Urzędowo donoszą:

W nocy z 25 na 26 bm. część naszych oddziałów torpedowców dotarła w kanale angielskim do linii Dover—Calais i do ujścia Tamizy.

Kontrtorpedowce angielskie, ustawione w kanale, rozprezono po gwałtownej bitwie artyleryjskiej. Wiele z nich odniosło uszkodzenia i usunęło się z dalszej walki. Nasze okręty nie odniosły żadnych strat.

Szef Sztabu Admiralicji Marynarki.

Nastrój w Ameryce.

GENEWA, 27 | 2. „Petit Parisien“ dowiaduje się z Waszyngtonu, że mniejszość kongresu na posiedzeniu d. 5 go marca zgodzi się na żądane przez Wilsona pełnomocnictwa w zakresie postępowania się wszelkimi środkami ku obronie żeglugi handlowej, pod warunkiem jednak, że upoważnienie to niema być równoznaczne z upoważnieniem prezydenta do wypowiedzenia wojny z państwami europejskimi.

Echa zatopienia parowców holenderskich.

BERLIN, 27 | 2. Z Amsterdamu donoszą: Rzekomo z urzędowych kół haskich otrzymano tu wiadomość, jakoby prezes ministrów holenderskich zamierza nie protestować, ani też żądać zwrotu strat, jeno wyraził życzenie otrzymania od rządu niemieckiego, w zamian za 6 parowców holenderskich, zatopionych u wysp Scilly parowców innych. Rząd holenderski ukrywał, obawiając się wybuchu rozruchów, wiadomość o 6 parowcach zatopionych, dopóki nie otrzymano informacji, że wszystkie zatogi uratowano.

Co mówi prasa.

ROTTERDAM, 27 | 2. „Nieuwe Rotterdam-sche Courant“ ogłasza bardzo ostre artykuły wstępny z powodu zatopienia statków handlowych holenderskich przez łodzie niemieckie. Autor podkreśla znaczenie straty towarów żywnościowych, mających dziś dla ludności poważniejsze niż kiedykolwiek znaczenie. W artykule tym powiedziano m. in: Cóż znaczą do wodzenia, że wojna podwodna niema dla Anglii znaczenia, 60 znaczą wymienienie cyfr o rzekomo olbrzymim ruchu okrętów, którego łodzie podwodne powstrzymał nie mogą wobec tego, że tuż u brzegów angielskich niemieckie łodzie podwodne najspokojniej gospodarują i topią wszystkie przepływające okręty. Autor występuje też ze skargą przeciw Anglii, że nie pozwoliła okrętom holenderskim odpłynąć przed oznaczoną przez niemców datą 5 lutego.

Zatonięcie misjonarza.

BERLIN, 27 | 2. Z Genewy donoszą, że misjonarz amerykański, Haden, znajdujący się na zatopionym przez łódź podwodną parowcu „Athos“ zatonął płynąc z powrotem do parowca dla niesienia pomocy.

Sensacyjna wiadomość.

GENEWA, 27 | 2. „Journal“ powtarza za paryskim „Matinem“ notatkę, według której należy spodziewać się rychłego wystąpienia koalicji z aktem dyplomatycznym, który nada (wypadkom bieg najzupełniej nowy i będzie chwilą przełomową w toczącej się wojnie.

Wymieniony dziennik daje do zrozumienia, że aktem owym będzie oświadczenie zbiorowe państw koalicji, umożliwiające podjęcie rokowań pokojowych za pośrednictwem państw neutralnych

Zagadkowa zapowiedź „Matinna“ wywarła w Paryżu bardzo wielkie wrażenie, tembardziej, że dotychczas cenzura francuska nie przepuszczała żadnych notatek, napomykających o możliwości pokoju.

Przed ofensywą.

ZURICH, 26 | 2. W rosyjskich kołach wojskowych panuje przekonanie, że rozstrzygnięcie wojny zapadnie z wiosną r. b.

Dzienniki rosyjskie donoszą, że Rosja już od 7 miesięcy przygotowuje się do wiosennej ofensywy.

Co słyhać nowego?

Niepokój we Włoszech.

Od kilku dni daje się zauważyć w prasie włoskiej zwrot znamieny. Dzienniki wzywają naród do najwyższych wysiłków, zaznaczają, że jest to obowiązkiem bezwarunkowym bez względu na wynik, jakie wysiłki te dać mogą.

Zdaniem „Corriere della Sera“, „Giornale d'Italia“ nie może bynajmniej zapewnić, że kampanja obecna stanowczo będzie wygrana, niewątpliwie bowiem państwa centralne również poczyniły wielkie wysiłki dla osiągnięcia zwycięstwa. Dziś już — jak pisze „Corriere della Sera“ — idzie o obronę bytu i niepodległości narodu włoskiego.

Dlaczego neutralni?

Z powodu propozycji, stawianych rządowi hiszpańskiemu w izbie hiszpańskiej podczas ostatnich rozpraw nad stanowiskiem, jakie ma zająć hiszpanja wobec wytworzonej obecnie sytuacji, przyszedło do gwałtownej dyskusji, w której ścierały się w zdaniach prawie wszystkie partie. Poseł Rodes zapytał premiera Romanonesa, czy zechciałby wyjaśnić powody, jakie skłaniają go do zachowania ta-

kiego a nie innego stanowiska politycznego. Romanones oświadczył, że powodów tych ujawnić nie może, natomiast podkreślał z wielką stanowczością, że rząd hiszpański pragnie nadewszystko zachować najsłabszą, neutralność w dalszym ciągu.

Po Romanonesie zabrał głos poseł Dato, przywódca partji konserwatywnej i zaznaczył, że wszelkimi siłami starać się będzie o popieranie stanowiska ściśle neutralnego rządu hiszpańskiego.

Król Alfons zajmuje się sprawą wyzywienia Belgji.

Król Alfons hiszpański nie ustaje w zabiegach, celem ułatwienia zaprowiantowania ludności belgijskiej i francuskiej w okupowanych przez wojska niemieckie częściach W sprawie tej zwrócił się król z pismem odrębnym do cesarza niemieckiego.

Król skierował się również o pomoc w akcji dobroczynnej do królowej holenderskiej Wilhelminy, która w telegraficznej odpowiedzi dała mu zapewnienie poczynienia wszystkiego co leży w jej mocy, aby złagodzić los nawiedzonych klęskami wojennymi ludności.

Chwila bieżąca.

— W okolicach Dyneburga oraz w walkach pod Baranowiczami Niemcy zastosowali w tych dniach po raz pierwszy samochody pancerne nowego typu tak zwane „tanks“.

— Cesarz Wilhelm wysłuchał sprawozdania Bethmanna Hollwega o działalności łodzi podwodnych. W styczniu zatopiono ogółem 170 okrętów w pojemności 386,000 tonn.

— Wskutek ustanowienia ceny maksymalnej na masło w Paryżu, produkt ten zniknął zupełnie w handlu.

— Ogłoszono budżet wojskowy Anglii, z którego wynika, że przewiduje on wydatki na utrzymanie 5 milionów żołnierzy bez wojsk w Indiach.

— Do Amsterdamu przybyły zatłogi 6 parowców holenderskich zatopionych przez niemców.

— W Anglii zaprowadzone będą ceny maksymalne na artykuły spożywcze.

— „Giornale d'Italia“ wyraża możliwość, a nawet pewność wielkiej ofensywy austriacko-niemieckiej na froncie włoskim.

Program polityczny niemców austriackich.

Na ostatniem posiedzeniu wspólnego wydziału wykonawczego związku narodowego niemieckiego i stronnictwa chrześcijańsko - społecznego, przyjęto nast. wspólne linje wytyczne i podano je do wiadomości hr. Clam Martinica.

1) Skupienie wszystkich sił dla uzdrowienia następstw społecznych i gospodarczych wojny.

2) Wytrwanie w przymierzu z państwem niemieckiem.

3) Dążenie do ściślejszego gospodarczego złączenia Austro-Węgier i Niemiec. Zawieranie traktatów handlowych z państwem niemieckim.

4) Spowodowanie zmiany konstytucji, oile to okaże się koniecznym i zmiany regulaminu Rady państwa.

5) Zapewnienie niemcom w Austrii tego stanowiska, jakie wymaga interesu państwa.

6) Przeprowadzenie reformy administracji państwowej utrzymanie w mocy samorządu krajowego i gminnego i odpowiednio do istniejących w poszczególnych krajach specjal-

nych stosunków i potrzeb ludności i rozwinięte go. Dalej zaprowadzenie w Czechach podziału na obwody i zapewnienie odpowiedzialnej ochrony ustawowej wyodrębnienia Galiacji w myśl pisma odręcznego z dnia 4 listopada 1916 r., czuwanie, by rozszerzona autonomia tego kraju nie doprowadziła do rozluźnienia wspólności państwowej i by pod każdym względem przestrzegano interesów państwowych, natury wojskowej, finansowej, komunikacyjnej i t. p.

7) Zaprowadzenia niemieckiego języka państwowego w miarę odpowiadającą w pełni potrzebom państwa i uporządkowanej administracji, przy czym w krajach różnorodnych należałoby uwzględnić w urzędzie i szkole językowe potrzeby ludności innojęzycznej.

8) Przeprowadzenie i zapewnienie niemieckiego charakteru krajów niemieckich i części krajów, zwłaszcza Wiednia.

9) Bronienia, przy uregulowaniu stosunków gospodarczych austro-węgierskich, z całym naciskiem i erasów Austrii.

Dzisiaj hasło niepodległości uznane zostało za naczelne hasło polityczne przez olbrzymią większość narodu. Tem więcej więc zasługują na przypomnienie te wystąpienia i czyny, które niemal pionierską posiadały wartość.

Do takich wystąpień należała „deklaracja stu” Dnia 25 lutego roku ubiegłego w formie odezwy rozposzczoniona.

Znaczenie tej deklaracji było pierwszorzędnej wagi i choć początkowo nie dało się zauważyć bezpośrednio, to jednak z biegiem czasu pośrednio staje się coraz wyraźniejsze.

Był to pierwszy głos, który zbiorowo i imiennie domagał się dla narodu waloru przez ogół wówczas niedocenianego, jakim było hasło własnego państwa. Honor Warszawy, milczącej dwuznacznie, uratował ten głos, wołający o państwo i jego organa.

Z Warszawy.

Dziwno...

W artykule, z którego całością nie mamy zamiaru polemizować — pismo „Kur. Polski” — p. Moszozeńska, pisząc o N. K. N. twierdzi: „I nie na tem koniec, jego siłami i środkami, z jego wiedzą i wolą organizowały się te wszystkie partje, bloki, placówki t. zw. niepodległościowej roboty, z których wiele natychmiast po umocnieniu się w lokalnym gruncie namiętnie zwróciło się przeciw niemu.”

Przyznajemy się, że dokładnie tego ustępu nie rozumiemy. Czy to ma znaczyć, że N. K. N. swymi środkami organizował niektóre partje w Królestwie?

Cenna pamiątka.

Jednej z firm antykwarskich Warszawy udało się nabyć cenna, a dla obecnych czasów szczególnie ważną i interesującą pamiątkę sławnej naszej wojskowej przeszłości. Jest nią sztandar jednego z pułków piechoty Ks. Warszawskiego znany dotychczas, jak się zdaje, jedynie z małej reprodukcji, umieszczonej w „Dziękach oręta polskiego” dr. Kudela. Według opisu jednego z niewielu, którzy sztandar ten oglądali, przedstawiła się on następująco: Na drzewcu starem, dębowym, unosi się orzeł Ks. Warszawskiego, lany w bronzie, z głową w złoczonej koronie zwróconą w prawo. Końce skrzydeł orła i lewa noga uszkodzone.

Na postumencie brak tabliczki z n-rem pułku.

Przypuszczać można, że jest to sztandar jednego z 12 starych pułków piechoty Księstwa, jeden z tych orłów, które zostały poświęcone i oddane pułkom w Warszawie d. 3 maja 1897 r.

Żądajcie wszędzie „Krótkiej Ujednostajnionej Pisowni Polskiej!” Cena tylko 10 groszy!

KRONIKA

Dzisiejsze rekolokoje dla młodzieży.

Dzisiaj we środę rozpoczynają się rekolokoje wielkopostne w gimn. dyr. W. Szudejko, jako przygotowanie do wielkanocnej spowiedzi i komunji św. Nauki wygłaszać będzie ks. B. Szymanowski. Komunja ogólna w niedzielę 4 marca w dniu uroczystości św. Kazimierza Królewicza.

Jednocześnie te same ćwiczenia duchowne odbędą się w gimn. żeńskim p. M. Stólikowskiej pod kierunkiem ks. Bonawentury Metlera.

Dzisiejsze zebranie wydziału zapomóg i pożyczek przy R. O. m. Cz.

Dzisiaj, w środę 28 b. m. o godz. 3 i pół po poł. odbędzie się zebranie wydziału zapomóg i pożyczek przy R. O. m. Cz.

O dzwony i dachy kościelne w Częstochowie i okolicy.

Na mocy rozporządzenia naczelnika pow. częstochowskiego p. Treskowi z dn. 22 lutego r. 1917 należy zgłosić w zarządzie cywilnym częst. wszelkie dachy miedziane na kościołach, jakoteż wszystkie dzwony, znajdujące się w Częstochowie i powiecie.

Rozporządzenie to opiewa, że termin zgłoszenia kończy się w sobotę 3 marca, a w razie, gdyby zgłoszenie było nieprawdziwe lub spóźnione pociągnie to za sobą surową karę na sprawców.

Do zgłoszenia dachów i dzwonów kościołów częstochowskich i okolicznych, jak głosi rozporządzenie, obowiązani są szczególnie duchowni.

Dzisiejszy występ K. Adwentowicza.

Dzisiaj w teatrze „Paryskim” drugi występ Karola Adwentowicza, grany będzie „Książd Marek” J. Siwackiego, jutro „Jego Ekscelencja” Rouvetty.

Wielki koncert na Polską Macierzy Szkolnej.

W pierwszej połowie marca zjedzie do naszego miasta z koncertem prof. Aleks. Michałowski w towarzystwie znanej artystki-deklamaterki p. Irenej Ruszczyówny.

Dochód z wieczoru poezji i muzyki polskiej przeznaczony jest całkowicie na I Koło Polskiej Macierzy Szkolnej.

Z miasta.

Mówi się tyle o nudach w Częstochowie, narzeka się więcej jeszcze na brak przystojnych dla oka i ucha rozrywek w naszym mieście. Zdaje się, że skargi te zostały wyśledzane.

Już wczoraj gościli w naszym mieście prawdziwi artyści, ale to wszystko jest jeszcze kroplą w szklance wody, w porównaniu z tym, co zapowiedziane jest na „pierwszą połowę marca”.

Nie mówiąc już o koncercie jednej z najbardziej muzykalnych bezsprzecznie rodzin pod słońcem, o wieczorze świetnego skrzypka, nie wymieniając ani jednego wykonawcy „wieczoru poezji i muzyki polskiej”,

powiedzieć trzeba, iż nie jest rzeczą wykluczoną, że wszechświatowej sławy Korolewicz Waydowa zawita do nas.

A wszystkie te uczy artystyczne zapowiedziane na „pierwszą połowę marca”.

Żałować tylko należy, że „pierwsza połowa marca” liczy tyleż co i druga, czyli zaledwie dni piętnaście!

Szkoda tylko, że na pierwszą połowę marca nie jest zapowiedziany również jakiś deszcz złotodajny w Częstochowie, który umożliwiłby wielu „melomanom” kupno biletu, co wobec chronicznej pustki w większości kieszeni nie jest kwestją błahą.

Oszczędzajcie więc na jadło i picie, byle użyć wrażeń podniosłych, a dłuższe unoszenie się w krainie piękna pozwoli nam może łatwiej przetrwać wojnę, choćby do wiosny, a o tem wszak krąży uporczywie zapowiedzi (szczęśliwy kto w nie wierzy), że wojna skończy się w lecie, a najdalej na jesieni.

Zresztą qui vivra verra!

Aktualne wydawnictwo.

Jak wiadomo od dnia 17 lutego 1917 r. to jest od chwili, gdy Akademia Umiejętności, na skutek życzenia Departamentu Oświaty przy Tymczasowej Radzie Stanu, uchwaliła ujednostajnić pisownię polską, egół nasz obowiązują nowe przepisy w sprawie ortografii.

W wielu szkołach i instytucjach stołecznych nakaz ten, najwyższej w tej sprawie instancji naszej przyjęto z uznaniem, gdyż wyprowadzi on nas z błędnego koła nieporozumień.

Nowa pisownia polska obowiązuje wszystkie polaków i nie można się tłumaczyć jej niezajomością!

To też jest jaknajbardziej aktualnym wydawnictwo, które wczoraj opuściło w Częstochowie prasę, a mianowicie: „Krótka Ujednostajniona Pisownia Polska”, wydana, jako podręcznik nieodzowny dla każdego, ucznia w szkole nauczyciela, urzędnika w biurze.

„Krótka Ujednostajniona Pisownia Polska” wydana jest na zasadzie przepisów, uchwalonych przez Ak. Umiejętności i Departament Oświaty przy Tymczasowej Radzie Stanu.

Cena wydawnictwa tylko 10 groszy. Do nabycia we wszystkich księgarniach, skład główny w Administracji „Gońca Częstochowskiego”.

Przedstawienie na cel dobroczynny.

Jeden z organizatorów przedstawienia w „Odeonie” na Tow. „Linas Hacedek” w liście do redakcji prosi nas o zaznaczenie, że panowie i panie chcący zająć się sprzedażą biletów na wspomniany cel raczą podać swe adresy do kancelarii Tow., ulica Ogrodowa 12.

Jak zaznaczyliśmy, prosba ta warta została w liście do Redakcji naszego pisma, jednym słowem sprawa umieszczenia wzmianki tej załatwiona została tak, jak tego wymaga zwykła grzeckość korzystania z cudzej usługi. Rzeczywiście, oile chodzi o organizowanie widowisk, zebrań itp. przez przedstawicieli ogółu żydowskiego zwyczaj ten jest zwykle zachowany.

Niestety, z przykrością musimy zaznaczyć, że organizatorzy wszelkiego rodzaju widowisk, zebrań itp. urządzonych przez ogół nasz, niejednokrotnie zapominają o tem, wymagając jednocześnie aby redakcja pisma wiedziała, że odbyła się na

dajmy na to koncert lub odczyt, co więcej, redakcja ma obowiązek wiedzieć o której godzinie i t. p. szczegóły.

Nie mówiąc już o tem, że praktykowany wszędzie, ale czasami nie u nas, wywołał przesyłania redakcji biletów na przedstawienia, omijany bywa dość często.

Wszak za gościnę na łamach pisma należy nie pomijać zwyczajów ogólnie stosowanych.

Z ruchu wydawniczego.

Znana firma wydawnicza G. Freytaga wydała bardzo dokładną mapę terenu wojny włosko-austriackiej nad Isonzo w skali 1 : 85 000.

Listy do Redakcji.

Szanowny Panie Redaktorze!

Uprzejmie proszę Sz. Pana o łaskawe umieszczenie na łamach swego poczytnego pisma następujących słów:

Byłoby bardzo na czasie, aby Rada miasta jaknajprędzej przystąpiła do uporządkowania placów miejskich, gdzie odbywają się targi mianowicie, aby usunąć niepotrzebnie wybudowaną na środku Nowego Rynku wagę, która chybiła celu i psuje estetyczny wygląd miasta. Ważniejszą i pilniejszą sprawą jest budynek, inaczej buda (dawna karczma) na Wieluńskim Rynku, gdzie znajduje się tak zwane świńskie targowisko. Budynek ten szpecący cały Rynek Wieluński został sprzedany bardzo niedawno za cenę około 4000 rb. Rada miejska niezwłocznie powinna zwrócić nabywcy zapłaconą sumę z

pewnem procentem, gdyż wozesniej czy później miasto zmuszone będzie budynek ten kupić i usunąć, a im wcześniej go usunie tym lepiej, bo później koszty będą znacznie większe.

Z szacunkiem

St. Gembarzewski.

Częstochowa, 24 | II - 17.

Z Łomży.

Wiara w znachorów.

Wiara w znachorów utrzymuje się jeszcze dotychczas w niektórych zakątkach kraju wśród ludu naszego. Skutki tej wiary bywają niekiedy fatalne, jak świadczy o tem fakt następujący: Gospodarz, Gontarski ze wsi Kalinówki w gub. łomżyńskiej udał się do znachorki żydówki w Rutkach o lekarstwo przeciw świerzbie. Znachorka kazała sobie zapłacić rb 9 i wydała lekarstwo wartości paru złotych. Nie dosyć na tem lekarstwo to tak poskutkowało, że po użyciu go dwoje dzieci Gontarskiego zmarło w strasznych męczarniach, a sam G. ciężko przechorował.

Dochodzenie karne przeciwko znachorce wszczęto.

Z Litwy.

Wizytacja szkół w Lidzie.

„Deutsche Warsch Z.“ donosi za „Grodn Ztg.“, że naczelny dowódca wizytował dwukrotnie szkoły w Lidzie.

Wystuchawszy sprawozdania inspektora okręgowego o stanie szkół miejskich i przyjąwszy hold delegacji gmin wyznaniowych żydowskiej i katolickiej, zwiędził uroczyście

przyozdobiony gmach szkoły miejskiej, mieszczącej kilkuklasową katolicką szkołę.

Szczególniejsze zainteresowanie wzbudziły w nim śpiew niemiecki, wydobijający się z gardziłek dzieci żydowskich, jak również i wzorowe ćwiczenia dzieci ze szkoły polskiej w języku niemieckim. Po oględzinach szkoły miejskiej zwiędził jeszcze Jego Ekscell. Talmud-Torę i nowo zbudowany cheder.

Zapisujcie się na członków Polskiej Macierzy Szkolnej.

Rozmaitości.

Kobieta bez żołądka.

Pisma wiedeńskie donoszą, że tamtejszemu towarzystwu lekarskiemu przedstawiono w tych dniach kobietę bez żołądka, gdyż z powodu choroby raka w żołądku w ostatnim stadium musiano go jej operatywnie usunąć.

Kobieta, które waga wynosiła dawniej 80 kg. ważyła w chwili operacji zaledwie 38 kg. Obecnie przybrała na wadze jeszcze 12 kg. wygląda lepiej, a co najważniejsze może spożywać wszelkie potrawy.

Ośmiu synów na wojnie.

Cieskie pisma donoszą, że rolnik Wacław Srb z Byki pod Mielnikiem miał na wojnie ośmiu synów i trzech zięciów. Jeden z synów umarł w drodze z Niszu do Włoch, jako jeniec serbski na malarję, a drugi znajduje się w niewoli rosyjskiej.

Organizacja — to nasza siła.

Teatr „ODEON” ul. P. Marji 27.

Program od środy 28-go Lutego do niedzieli 4-go Marca 1917 roku.

Dziś i jutro ukaże się na ekranie głośna z piękną ol i talentu

Marja Widal

w swej słynnej, sensacyjnej k-escji, przewyższającej „Czerwoną Szramę”

Kochanka Apasza

Głośna tragedia w 5 ciał aktach, według utworu autora duńskiego Urbana Gad.

Ze słynną **Marją Widal** w roli tytułowej.

Nowości

NA SCENIE

Nowości

Małżeństwo na próbę

Krotkowiec w 3 aktach, J. Nagórskiego.

Uwaga: Teatr ogrzany.

Orkiestra koncertowa pod kierunkiem p. Al. Szilberga. — Ceny miejsc zwykłe. — Szczegóły w programach.

DOKTOR MEDYCYNY Paweł Broniatowski

w CZĘSTOCHOWIE

ul. Panny Marji № 21.

Choroby skórne i dróg moczowych.

Ordynuje: od 9—12 rano i od 4—7 p.p.

Panie od 12—1 po południu.

LEKARZ-DENTYSTA

Michał Grejniec

w Częstochowie

ul. Panny Marji № 10.

Choroby zębów i jamy ustnej.

przyjmuje codziennie

od 9—1 i od 3—7 wieczorem.

Kupię pompę sączą ulica Szkołna Nr. 15.

97—

Zgubiono paszport wydany na nazwisko T. Buchalskiego i różne kwity na ulicy Krakowskiej 36. Uprasza się znalancy o odniesienie za wynagrodzeniem ul. Krakowska 22. 98—

Pława Zdrowia” przygotowana wprost do użytku, zamelona i smieszana według metody ks. Kneippa. Cena detaliczna: 1 & paczka 50 kop. 1/2 & paczka 40 kop.

MIELONA
KAWA ZDROWIA
CZĘSTOCHOWSKA ELEKTRYCZNA FABRYKA
PALENIA KAWY

POD FIRMA
MOKKA KAWA
3 DOM IMPORTOWY
PIOTROWSKI & SMIGRODZKI
CZĘSTOCHOWA, UL. P. MARJI 24, TEL. 470

Skład tabaczný D. SZMARAGD

Nowy Rynek № 1. dom Zborowski

poleca wszelkie gatunki wyrobów tabaczných po cenach przystępnych. 59—

Nowości!!! **M y d o** Nowości!!!
za 2 i pół & 20 kop.

Cukier dla użytku domowego i kuchni **25 kop funt** zastępuje zupełnie **Sacharyna** oryginalna **dra Fahberga** tylko w kantorze sprzedaży sacharyny ul. Panny Marji № 7 w drugim domu, w podwórzu na parterze, mieszkania № 1. Wejście również od ulicy Strazackiej № 7. Sprzedaż w każdej ilości w ciągu całego dnia. 61—

Potrzebny stróż od 1-go Marca. Wiadomość w Gońcu. 84—

Potrzebny stróż penja rubli czternaście ul. Szkołna Nr. 3b. 88—

Marchew żółta, biała oraz buraki pastwowe do sprzedania w każdej ilości. Wiadomość w Administracji Gońca. 89—

Poszukuję 6000—8000 rb. na pierwszy numer hipoteki na dobry procent. Wiadomość w Administracji „Gońca”. 39—

Zginał weksel, w bianco wystawiony przez Stanisława Niewiadowskiego na rb. 100 płatny 15 Lutego 1916 r. Ostrzega się przed nabyciem. 94—

Rumatyzm artretyzm, ból głowy i wszelkie inne choroby leczy skutecznie masaż elektryczny Teatralna 34 II-gie piętro m. 6 od 12 do 4-ej po południu

Stanisław RUMSZEWICZ

adwokat przysięgły

w Częstochowie ul. Piękna (dawnej Cerkiewna) № 4 (pierwsze piętro nad b. biurem adresowem).

Przyjmuje od 2—3 po poł.